

RICHTLIJNEN

VOOR HET

**MILIEU- EFFECTRAPPORT
VESTIGING GLASTUINBOUW
IN DE POLDER HET GROOTSLAG**

MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE

**RICHTLIJNEN MER
VESTIGING GLASTUINBOUW
IN DE POLDER HET GROOTSLAG**

Juni 1999

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland¹

¹ onder verwijzing naar het machtigingsbesluit van Provinciale Staten van Noord-Holland van 14 juni 1993, nr. 38, vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, namens Provinciale Staten van Noord-Holland.

INHOUDSOPGAVE

Pagina

1.	Inleiding	2
2.	Probleemstelling, doel en besluitvorming	3
3.	Voorgenomen activiteit en alternatieven	4
	3.1 De voorgenomen activiteit	4
	3.2 Meest milieuvriendelijk alternatief en voorkeursalternatief	4
4.	Bestaande milieutoestand, autonome ontwikkeling en milieugevolgen	5
	4.1 Algemeen	5
	4.2 Te verwachten effecten	5
5.	Vergelijking van alternatieven	6
6.	Leemten in informatie	6
7.	Evaluatie	6

Bijlagen

Nota van Beantwoording

Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. Inleiding

Het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland heeft het voornemen om door middel van een partiële herziening van het streekplan Noord-Holland-Noord de realisering van een glastuinbouwlocatie in de polder Het Grootslag mogelijk te maken.

De glastuinbouwlocatie is gesitueerd in de gemeenten Andijk en Wervershoof en heeft een omvang van 200 à 225 hectare netto glas. Daarnaast bestaat het voornemen ruimte te bieden aan de landbouw gerelateerde bedrijvigheid en aan landschappelijke inpassing. Voor dit besluit wordt de procedure voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) gevolgd. Het Provinciaal Bestuur is in deze procedure zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag.

Het milieu-effectrapport (MER) zal tevens dienen als basis voor een (inter)gemeentelijk ruimtelijk plan, waarin naast de definitieve keuze van de locatie - de inrichtingseisen worden aangegeven.

De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant nr. 29 d.d. 11 februari 1999. De startnotitie lag ter visie van 12 februari tot 12 maart 1999. Een ieder is in de gelegenheid gesteld opmerkingen te maken over de startnotitie met het oog op de inhoud van de richtlijnen voor het MER. Daarnaast zijn de wettelijke adviseurs, waar onder de Commissie voor de m.e.r., in de gelegenheid gesteld ter zake van advies te dienen. De Commissie voor de m.e.r. heeft op 15 april 1999 haar advies uitgebracht.

Onderhavige richtlijnen bakenen de inhoud van het op te stellen MER af. Bij het opstellen van deze richtlijnen hebben Gedeputeerde Staten zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de startnotitie en rekening gehouden met de adviezen, commentaren en opmerkingen, die gedurende de periode van de tervisielegging zijn binnengekomen. Voor een overzicht en de wijze van beantwoording van de ontvangen reacties wordt verwezen naar de nota van beantwoording.

2. Probleemstelling, doel en besluitvorming

Aanleiding

De aanleiding van de m.e.r.-plicht ligt in de noodzakelijke partiële herziening van het streekplan Noord-Holland-Noord. Bij de beschrijving van de aanleiding moet in het MER een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen de verschillende soorten motieven (juridisch, planologisch en ruimtelijk-landschappelijke motieven die met name vanuit het provinciale ruimtelijke beleid van belang zijn en landbouweconomische motieven zoals herstructurering, schaalvergroting, enzovoort).

Locatie en omvang

Uit de startnotitie kan worden opgemaakt dat de locatie Het Grootslag al in een eerder stadium is afgewogen tegen andere locaties voor de vestiging van glastuinbouw in Noord-Holland. In het MER moeten de criteria expliciet worden benoemd op basis waarvan voor de locatie Het Grootslag is gekozen.

In ieder geval dient ook aangegeven te worden hoe de keuze voor het Grootslag zich verhoudt met de status die het gebied in het provinciale landschapsbeleid heeft.

Verder dient te worden aangegeven welke overwegingen hebben geleid tot de voorziene omvang van het te ontwikkelen glastuinbouwgebied. Geef aan welke criteria/overwegingen een rol hebben gespeeld bij de voorgenomen uitbreiding van het reeds voor de glastuinbouw bestemde gebied in de gemeente Wervershoof. Ga daarbij ook in op de relatie met de toekomstige ontwikkelingen in de bestaande glastuinbouwgebieden ten zuiden en ten noorden van het Noordzeekanaal in de westelijke Randstad zoals herstructurering, areaalveranderingen, benutting van bestaande planologische reserveringen en initiatieven voor de ontwikkeling van nieuwe glastuinbouwgebieden.

Doel

Het MER zal zich vooral richten op de inrichting van het glastuinbouwgebied. Uit het in het MER geformuleerde probleem moeten concrete doelen worden afgeleid. Doelen moeten zodanig worden geformuleerd, dat deze kunnen dienen voor de afbakening van te beschrijven alternatieven.

De mate waarin de doelstellingen ten aanzien van milieubescherming en milieuverbetering kunnen worden gerealiseerd is sterk afhankelijk van de mate waarin en de wijze waarop de Stichting ter verbetering van de agrarische structuur in Noord-Holland (Stivas) én de gemeenten Andijk en Wervershoof de ambities kunnen en willen vertalen in voorschriften en richtlijnen voor de feitelijke inrichting en het gebruik van het gebied. In het MER dient dit, voorzover in dit stadium mogelijk, inzichtelijk te worden gemaakt.

Besluitvorming

Het MER bevat een beschrijving van de bevoegdheden en taken van de verschillende organisaties die bij de ontwikkeling en het beheer van het glastuinbouwgebied betrokken zijn of zullen worden. Deze informatie is nodig om duidelijk te maken op welke wijze de verschillende organisaties verantwoordelijkheid dragen voor de verwezenlijking van de gekozen ambities.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 De voorgenomen activiteit

De startnotitie biedt een goede basis voor de beschrijving van de voorgenomen activiteit. Bij de beschrijving verdient het aanbeveling om een onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (inrichting/aanleg) en activiteiten die plaatsvinden in de gebruiksfase (gebruik en beheer).

In het MER dienen in ieder geval ook de volgende elementen van de voorgenomen activiteit te worden beschreven:

- de situering en begrenzing van het glastuinbouwgebied;
- de verhouding verhard/onverhard en de verhouding bebouwd/onbebouwd terrein (incl. oppervlaktewater);
- de interne en externe ontsluiting van het gebied (inclusief wegbreedtes);
- de fasering in ruimte en tijd van de ontwikkeling van het gebied en de gevolgen daarvan voor de aanleg van (weg-, energie- en water-)infrastructuur;
- de omvang, situering en zo nodig zonering van de verschillende soorten glastuinbouw en overige vormen van (landbouw gerelateerde) bedrijvigheid;
- (maximum) hoogtes van gebouwen en bouwwerken alsmede de situering van bedrijfswoningen;
- de wijze waarop benoemde ecologische, landschappelijke, cultuurhistorische, waar onder de archeologische- en aardkundige waarden, worden ingepast;
- het kwantitatieve en kwalitatieve oppervlaktewaterbeheer en de (collectieve en individuele) gietwatervoorziening;
- de wijze waarop met afvalstromen (afvalwater, groenafval, plastic, steenwol en dergelijke) wordt omgegaan;
- de (collectieve en individuele) energievoorziening;
- functie omvang, ligging, inrichting en beheer van de groenvoorzieningen die als gevolg van het voornemen binnen en buiten het plangebied zullen worden gerealiseerd.

Het verdient aanbeveling om in het MER een concrete beschrijving te geven van het beoogde (gesloten) watersysteem en op welke wijze bij teelt in de grond een gesloten watersysteem wordt gerealiseerd. Daarbij moet inzicht worden gegeven in de waterstromen. Verder moet worden aangegeven hoe het openwatersysteem (oppervlaktewater en grondwater) wordt geïntegreerd met de doelen natuur en recreatie, en wat de relatie is met de functietoekenning van het oppervlaktewater in het betrokken gebied.

3.2 Meest milieuvriendelijke alternatief en voorkeursalternatief

Volgens de startnotitie zal bij de ontwikkeling van ruimtelijke situerings- en inrichtingsvoorstellen en het formuleren van het meest milieuvriendelijke alternatief en voorkeursalternatief in ieder geval worden voldaan aan alle wettelijke voorschriften, afspraken gemaakt in het kader van het convenant glastuinbouw en de algemeen geldende randvoorwaarden voor de locatie Het Grootslag.

In de startnotitie zijn tevens vanuit vier invalshoeken ambitieniveaus ontwikkeld. De geformuleerde ambities zijn hoog. Zo wordt gestreefd naar volledig gesloten teeltsystemen voor alle soorten teelten, een collectieve watervoorziening die ook natuur en recreatie ten goede komt, vergaande energiebesparing en een optimale benutting van warmte en CO₂ door het scheppen van collectieve voorzieningen. De ambities zijn in de startnotitie vertaald in bouwstenen voor de voorgenomen activiteit (blauw, groen, geel, rood).

In het MER kan op basis van deze bouwstenen (en zo nodig een onderlinge afweging van mogelijke tegenstrijdige ambities) eerst een meest milieuvriendelijk alternatief worden ontwikkeld. Als het meest milieuvriendelijk alternatief op onderdelen (bijvoorbeeld (bedrijfs)economisch, maatschappelijk of organisatorisch) niet haalbaar wordt geacht, kan worden overwogen om voor bepaalde bouwstenen een lager ambitie niveau te hanteren. Zodoende kan een van het meest milieuvriendelijke alternatief afgeleid alternatief (voorkeursalternatief) worden ontwikkeld. Dit voorkeursalternatief kan beperkt blijven tot de motivering en beschrijving van de gewijzigde onderdelen. Alleen de milieugevolgen van het meest milieuvriendelijke alternatief en de gewijzigde onderdelen moeten worden beschreven.

4. Bestaande milieutoestand, autonome ontwikkeling en milieugevolgen

4.1 Algemeen

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

Om de omvang van de milieugevolgen te kunnen bepalen, dient in een MER een referentiesituatie te worden beschreven. Dit is doorgaans de bestaande toestand inclusief de autonome ontwikkeling. Voor het MER glastuinbouw in de polder Het Grootslag hoeft alleen de huidige situatie als referentie te worden aangehouden. Daarnaast moet in het MER een beschrijving gegeven worden van de autonome ontwikkelingen in het studiegebied.

Indien de initiatiefnemer er toch de voorkeur aan geeft om de bestaande toestand inclusief autonome ontwikkeling als referentie te beschrijven, verdient het aanbeveling om ter nuancering de milieugevolgen ook op hoofdlijnen te vergelijken met de milieusituatie van circa één jaar geleden.

Milieugevolgen

Bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte en mitigeerbaarheid. Naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed.

Voor aannames ten aanzien van het type teelten, overige bedrijven en energievoorziening dient te worden uitgegaan van een 'worst-case scenario'.

4.2 Te verwachten effecten

De startnotitie biedt in paragraaf 5.4 een goede basis voor de effectbeschrijving. In aanvulling op hetgeen in de startnotitie is aangegeven, moet het MER:

- de effecten voor bodem, water, energie, verkeer en lucht ook kwantitatief beschrijven;
- ten aanzien van de gevolgen van de aanleg van kassen en een gesloten bedrijfssysteem voor het resulterende oppervlaktewatersysteem ingaan op de effecten van vermindering van de inzijging van regenwater, de vermindering van verdamping van grondwater en de verhoging van het aandeel kwel op kwaliteit oppervlaktewater;
- het MER moet ook aandacht besteden aan de gevolgen voor archeologische en aardkundige waarden in het studiegebied;
- aangeven in welke mate er sprake zal zijn van geurhinder als gevolg van een eventueel te vestigen groencomposteringsbedrijf; en
- voor het aspect recreatie zowel de negatieve als positieve effecten (recreatief medegebruik) aangeven.

Niet alleen het voornemen, maar ook de overige agrarische intensiveringen in Het Grootslag betekenen een zodanige aantasting van het grootschalige en open agrarische gebied dat hiervoor mogelijk een nieuw landschapsbeleid nodig zal zijn. In de effectbeschrijving dient daarom ook duidelijk gemaakt te worden hoe de ingreep past of passend kan worden gemaakt in een nieuw hierop toegesneden landschapsbeleid.

5. Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

6. Leemten in informatie

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

7. Evaluatie

Het streekplan Noord-Holland-Noord, waarvoor thans een procedure voor een partiële streekplanherziening is gestart om alsnog de realisering van de glastuinbouwlocatie in Het Grootslag mogelijk te maken, heeft een geldigheidsduur tot 2005. Bij de integrale herziening van het streekplan zullen wij de ontwikkelingen op het gebied van de glastuinbouw, waar onder de milieueffecten van de onderhavige voorgenomen activiteit, nader in beschouwing worden genomen. Wij zullen bij die gelegenheid zo nodig voorstellen doen aan provinciale staten om het beleid ter zake bij te stellen.

BIJLAGEN

NOTA VAN BEANTWOORDING INSPRAAKREACTIES EN ADVIEZEN

De startnotitie m.e.r. Glastuinbouwlocatie Grootslag heeft van 12 februari tot en met 12 maart 1999 ter inzage gelegen. Voor een ieder bestond gelegenheid om opmerkingen te maken over de inhoud van de richtlijnen. Daarnaast zijn de wettelijke adviseurs, waar onder de Commissie voor de m.e.r., in de gelegenheid gesteld ter zake het bevoegd gezag van advies te dienen.

De bijlage bevat een overzicht van de insprekers en adviseurs die van deze gelegenheid gebruik hebben gemaakt.

Bij het opstellen van de richtlijnen zijn alle ontvangen inspraakreacties en adviezen in beschouwing genomen. Onderstaand overzicht geeft een indruk van de hoofdlijnen van de gemaakte opmerkingen en adviezen. In *cursief* wordt een toelichting gegeven dan wel gemotiveerd waarom de betreffende reactie **niet** is verwerkt. Het ontbreken van deze tekst geeft aan dat de reactie impliciet dan wel expliciet in de richtlijnen is verwerkt.

Algemeen

De onderhavige m.e.r. heeft uitsluitend betrekking op de glastuinbouwlocatie Het Grootslag met een oppervlakte van 250 ha. en strekt zich niet tevens uit tot de in het streekplan Noord-Holland-Noord opgenomen planologische reservering voor glastuinbouw met een omvang van 300 ha.

Deze opvatting is correct. Deze m.e.r. heeft uitsluitend betrekking op de glastuinbouwlocatie Het Grootslag met een oppervlakte van circa 250 hectare. In het streekplan Noord-Holland-Noord is naast deze glastuinbouwlocatie, nog sprake van een planologische reservering van 300 ha. voor een mogelijk toekomstige uitbreiding van de huidige te ontwikkelen glastuinbouwlocatie. Een eventuele uitbreiding van de glastuinbouwlocatie met 300 ha. moet in dat geval in een nieuw streekplan Noord-Holland-Noord planologisch worden geregeld, waarbij opnieuw een m.e.r.-procedure noodzakelijk is.

Het is terecht dat cluster 2 (van de glastuinbouwlocatie) in Wervershoof in de m.e.r.-studie wordt meegenomen. Of deze cluster m.e.r.-plichtig is of alsnog wordt, is afhankelijk van de uitspraak inzake de bodemprocedure van het streekplan.

Deze opvatting kunnen wij slechts ten dele onderschrijven. Het is juist dat in het kader van de bodemprocedure van de Raad van State nog een andere uitspraak kan volgen. Dat kan echter geen betrekking meer hebben op de formele m.e.r.-plicht van het Wervershoofse deel van de glastuinbouwlocatie, omdat het bestemmingsplan Buitengebied Wervershoof voor de inwerkingtreding van het Gewijzigde Besluit Milieueffectrapportage 1994 is goedgekeurd. Vanwege het cumulatief effect voor het Andijkse deel van de glastuinbouwlocatie wordt eveneens het Wervershoofse deel in de m.e.r.-rapportage in beschouwing genomen. Voor de gehele glastuinbouwlocatie wordt dus een milieueffectrapport opgesteld.

Bij het alternatief van glasverstedelijking in open landelijk gebied dient de variant van een grote in of nabij de Wieringermeer te worden meegenomen in plaats van een vestiging in de regio Wervershoof. De optie van de Wieringermeer wordt immers al door uw College in overweging genomen.

Met deze opvatting stemmen wij niet in. Op basis van eerdere beleidsdocumenten en vooral op basis van het Structuurschema Groene Ruimte is uiteindelijk gekozen voor een ontwikkeling in Noord-Holland-Noord in Westfriesland. Het concentratiegebied voor de glastuinbouw is daarbij opgedeeld in een locatie Alton bij Heerhugowaard en Het Grootslag bij Wervershoof/Andijk. Beide locaties hebben een omvang van circa 250 ha. ieder, totaal 500 ha. De Wieringermeer is daarbij niet uitdrukkelijk in beeld geweest, omdat dit gebied een grootschalig akkerbouwgebied is. Gekozen is voor Westfriesland waar reeds een sterke aanzet voor de ontwikkeling van de (glas)tuinbouw aanwezig was en optimale vestigingsmogelijkheden aanwezig zijn. Het westelijk deel van de Wieringermeer is overigens al in het streekplan Noord-Holland-Noord aangewezen als zoeklocatie voor een mogelijke projectvestiging voor een 800 ha. groot bollengebied.

Probleem en doelstelling

De vraag of een verdere verdichting (van het landschap) elders in het landelijk gebied daadwerkelijk wordt voorkomen door de (concentratie van de) glastuinbouw samen met complementaire regelgeving, dient bij voorrang in het MER te worden beantwoord.

Wij zijn van mening dat deze vraag niet in het MER dient te worden beantwoord, maar thuis hoort bij de toetsing van bestemmingsplannen en op te stellen nieuwe streekplannen. Bij de partiële herziening van het streekplan Noord-Holland-Noord zullen wij dit als een belangrijk uitgangspunt voor concentratie van de glastuinbouw hanteren. In de m.e.r. gaat het evenwel om de bepaling van de milieueffecten van het voorgenomen besluit.

Wij zijn overigens van mening dat verdere verdichting van het landschap als geheel door het concentratiebeleid wordt voorkomen als je elders het gebied vrijwaart van kassenbouw of de mogelijkheid daartoe beperkt, terwijl het concentratiegebied landschappelijk kan worden ingepast. Een goed voorbeeld daarvan is de vestiging van het zaadteeltbedrijf van Van Zanten die 20 hectare kassen in fase 2 van Wervershoof wil realiseren. Wanneer dat niet het geval zou zijn, dan zou 20 ha. kassen (verspreid) in de gemeente Venhuizen zijn gerealiseerd.

Alternatieven en varianten

Het MER moet inzicht geven in de effecten (van de glastuinbouw) op de ruimtelijke structuur en vervolgens op de doorwerking naar water, lucht, landschap en recreatie.

Wij stemmen met deze opvatting in. In het MER zal overeenkomstig de richtlijnen een Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA) en een Voorkeursalternatief (VA) worden ontwikkeld aan de hand van de groene bouwsteen (natuur, landschap en cultuurhistorie), de blauwe bouwsteen (water en bodem), de rode bouwsteen (bebouwde omgeving, verkeer, hinder en recreatie) en de gele bouwsteen (energie, grondstoffen en afval). Wij zullen ons buigen over een nieuw, toegesneden landschapsbeleid. De ruimtelijke structuur zal daarbij eveneens in beeld moeten worden gebracht. Bij de voorgestelde situering van de locatie is ingespeeld op

de oost-west gerichte structuur van wegen (lintbebouwing), waterlopen en groenstructuur in dit gebied en de haaks daarop staande kavelstructuur. De effectbeschrijving in het MER kan een belangrijke bouwsteen voor het nieuwe landschapsbeleid zijn.

Bij de alternatieven dienen wezenlijke compensaties te worden opgenomen voor de aantasting van het landelijk gebied. De compensaties en mogelijkheden van meervoudig grondgebruik dienen in de alternatieven ontwikkeling te worden betrokken.

Wij merken hierover op, dat bij de voorgenomen ontwikkeling van Het Grootslag hierover afspraken zijn gemaakt. Deze afspraken zullen als leidraad dienen voor de ontwikkeling van alternatieven in het milieueffectrapport. Met name in de uitwerking van het MMA zal de compensatie worden meegenomen. Dit laat onverlet, dat uiteindelijk in de partiële herziening van het streekplan Noord-Holland-Noord zal worden aangegeven of, en zo ja, welke compensaties noodzakelijk worden geacht.

Milieueffecten

Op verscheidene plaatsen weerklinkt in de startnotitie de suggestie dat het voorgenomen project niet schadelijk en zelfs positief is voor het landschap. Dit is voorbarig. Het is juist het MER waaruit de effecten moeten blijken.

Wij onderschrijven de noodzaak om in het MER de verschillende positieve en negatieve effecten van het voornemen in beeld te brengen. De richtlijnen zijn er op gericht dat de effecten op het landschap nadrukkelijk onderwerp van studie zijn.

De archeologische waarden in het zoekgebied moeten door middel van aanvullend onderzoek nader in kaart worden gebracht. In het MER dienen de archeologische waarden als keuzebepalend aspect te worden opgenomen.

Wij delen dit standpunt niet. Ter toelichting merken wij het volgende op. De locatie Het Grootslag is in een eerder stadium afgewogen tegen andere locaties voor de vestiging van glastuinbouw in Noord-Holland. De archeologische waarden kunnen op dat punt dus niet keuzebepalend zijn. Op inrichtingsniveau kunnen bekende archeologische vindplaatsen van hoge, dan wel zeer hoge waarde wèl een rol spelen. Het beleid daartoe zal niet in het MER, maar in de op te stellen partiële streekplanherziening geformuleerd worden. Het streekplan zal ook ingaan op de noodzaak tot aanvullend archeologisch onderzoek.

LIJST VAN INSPREKERS EN ADVISEURS

Nummer	Datum	Persoon/instantie
1	10-03-99	Gemeente Andijk
2	11-03-99	Milieufederatie Noord-Holland
3	11-03-99	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB)
4	08-03-99	Hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier
5	09-03-99	A.J. Smit, mede namens enkele andere insprekers Kadijkweg 1/Andijk
6	25-02-99	Gemeente Wervershoof
7	15-04-99	Commissie voor de m.e.r.

